

Abonamântul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Fóia apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește fóia se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blașiu.

Fóia bisericescă-politică.

Anul I.

Blașiu 20 Iuniu 1891.

Numerul 25.

La sêrbătórea SS. Rusalii.

(+) A cincidecía și dela învierea Domnului Christosú pogorítu-s'a Spiritulú Sântú preste sântii Apostolii, cari erau ascunși de frica Jidovilorú în Ierusalimú, și a vêrsatú în inimile lorú, pre lângă alte daruri supranaturale, și unú curagiú sântú, pentruca să pôta predicá Evangelia fără témă, și să lățescá religiunea creștină preste tótá suprafata pământului. Deja atunci s'a manifestatú biserica lui Christosú în tótá strălucirea sa și cu tóte proprietățile sale estențiale, dintre cari cea mai vedită a fostú *catolicitatea* sau *universalitatea*.

Ce e dreptú, atunci încă nu erá estinsă biserica catolică preste totú pământulú, erá însă de atunci provêdută cu proprietatea esențială de a poté uni sub o auctoritate bisericescă supremă, adecă sub Pontificele Romanú, care este Capulú sêú vêdutú, pre tóte popórele lumii, și tocmai pentruca să o pôta face acésta, a vêrsatú Spiritulú Sântú în mințile sântilorú Apostolii *darulú limbilorú*, cu care dinșii să pôta predicá adevêrulú religiosú la toți ómenii fără deosebire de limbă.

Împlinindu-și Apostolii și următorii lorú acésta misiune sântă și mare, și ajutați fiindú în continuú de Spiritulú Sântú, care a rămasú și va rămâné până la sfârșitulú vécurilorú în sânta biserică, în scurtú timpú s'a întemeiatú în mijloculú ómenilorú împêrăția lui Isusú Christosú; împêrăția pururea în-

tr'armată împotriva pécaturului, împotriva erorii și împotriva barbariei; împêrăția libertății comune; împêrăția, ce duce pre ómeni la fericirea cerescă, promovândú în acela-și timpú și fericirea și bunăstarea lorú pământescă; împêrăția progresului și incivilisării ómenimii întregi prin religiune, moralitate, dreptate, concordie și libertate.

Acésta împêrăție nu s'a estinsú nimicindú individualitatea națională a diferitelorú popóre, ci din contră dezvoltându-o și cultivându-o prin sciințe, arte, instituțiuni culturale și filantropice, dar mai virtosú prin religiositate și moralitate.

Dacă consultămú istoria, ușorú ne potémú convinge, că nu esistă poporú catolicú, a cărú individualitate să nu se fi dezvoltatú și validatú în sîmulú bisericeii catolice.

Magiarii, cari ocupă o pozițiune dominantă în monarchia nóstră, catolicismului aú de a multămi în prima linie nu numai conservarea lorú în mijloculú Germanilorú, Slavilorú și Românilorú, ci și starea lorú politică și culturală de astăzi.

Croații, cari suntú toți catolici, și-aú conservatú neștirbitú caracterulú lorú particularú față cu Magiari și Italiani, și cumpenescú și astăzi fórté greú în vieța politică a regatului ungarú, ér în luptele lorú pentru drepturi naționale și autonome nu arare-ori vedemú ridicându-se figurile imposante ale câte unú archiereú și preotú catolicú.

Polonii catolici, cari astăzi suntú sfâșiați în trei părți și stăpâniți de trei împêrății puternice, numai cu spriginulú moralu și materialú primitú din lumea catolică își potú păstrá naționalitatea lorú mai virtosú în Rusia despotică și Prusia protestantă.

Cehii, cari asemenea suntú catolici, n'aú potutú fi înghițiți de numêroșii și puternicii Germani, ci din contră cu ținuta lorú politică inspiră respectú chiar și celorú mai hotărítore cercuri politice din monarhie.

Singurú esemplele acestorú popóre din jurulú nostru suntú o dovadă fórté eclatantă, că biserica catolică nu împedecă dezvoltarea firescă a caracterului naționalú, ce-lú aú diferitele popóre din sîmulú sêú, ér acelora, pre cari esemplele acestea nu i-ar multămi, le aducemú aminte, că consciința nóstră națională s'a trezitú deodată cu unirea unei părți din poporulú românescú cu biserica catolică și că cultura nóstră modernă a propagat-o și o propagă și astăzi în parte fórté însêmnată biserica românescă greco-catolică.

Suntú atacați, ce e dreptú, și astăzi Românii greco-catolici din fórté multe părți, însă acésta nu se întêmplă în numele principiilorú bisericescú-politice ale catolicismului, ci în numele unorú utopii șovinistice diametralú opuse acelorú principii. Biserica catolică ca atare nu aprobă nici măcarú procedura acelorú puținii greco-catolici, cari cu sciința și talentulú lorú se punú în servițiulú altorú

Feuilleton.

Amintiri de călătorie.

Iași 27 Maiú 1891.

Iubite Vasile!

O scurtă excursiune, ce am făcutú până la Iași, mi dá prilegiulú de a te întêreți puținú asupra acestei a doua capitală a României și vechia capitală a Moldovei.

Iașii este aședatú pre colinele Copoú și Șorogari și pre valea rîului Bahliú și jurú împrejurú ocolitú de alte deluri și coline împodobite cu vegetățiunii bogate, cu vii întinse și păduri frumoșe. Cele patru mănăstiri, printre cari renumita Socola, și școla de agricultură, ce se ridică în diferite puncturi pre aceste coline din împrejurú, aparú din depărtare ca totú atâtea întărituri ale orașului: și din contră orașulú vêdutú de pre una din aceste înălțimi înfățișeză ochiului o priveliște cu atâtú mai încântátóre, cu câtú casele boerescú și bisericile chiarú din centru se perdú printre mulțimea arborilorú din grădinile lorú. Fiindú aședatú orașulú pre coline, negreșitú că și în lăuntru

sêú odată trebe să suí, o altă dată să coborí: unele dintre aceste suisuri-coborísuri suntú destulú de obosítóre, ca d. e. cele ce ducú la cimiterele comunale, altele însă suntú mai plăcute, căci suntú mai micí, mai fără de veste, ca cele ce légă orașulú cu marea grădină publică, Copoú, Ioculú de întâlnire alú elitei ieșene în timpulú recreațiunii. Stradele principale de preferință în totalú suntú pardosite cu asfaltú, de unde pre de o parte mai lesne se potú, și se și manșinú curate, ér pre de alta sgomotulú birjelorú, mânate de lipoveni și de ovrei, nu este așa de asurđitorú ca prin stradele pardosite cu petri și în deobște străbătute de totú felulú de canaluri subterane. Causa, pentru care în unele mahalale ori suburbii curățenia lasă fórté multú de doritú față cu centrulú, la loculú întâiu este de a se atribui acelorú și musafiri, ce s'aú făcutú pentru totú-deauna renumiți în materie de curățenie prin fâimosulú lorú *Ghetto* din Roma.

Strada mai de frunte este ceea ce pórtă numele lui Ștefanú celú mare; într'insa se află biserica Mitropoliei, biserica Trei-ierarchi și între ele biserica catolică, statua lui Asachi, palatulú Resnovanú, filiala Băncii naționale și alte edificii frumóse, în fine statua marelui eroú moldovanú și palatulú domnescú, astăzi

acomodatú pentru diferitele ramuri ale administrațiunii locale. — Biserica Mitropoliei este fără îndoiélă cea mai frumósă dintre tóte bisericile române din regatú, căci se scie, că *Curtea de Argeșú* e atâtú de renumită mai multú pentru stilulú sêú originalú, în care e construită, ér *Domnița Balasa* din capitală sémănă mai multú a unú salonú elegantú decâtú a o biserică. Din contră Mitropolia din Iași este unú monumentú bisericescú în tótá poterea cuvintului; edificarea ei s'a începutú la anulú 1832, dar neputêndu-se terminá, cu timpulú bolta căduse cu totulú, astú-felú încatú între pârteii deschisú ceriului crescuse érbă și chiar arbori înalți. După răsboiulú pentru independință fusă guvernulú o a scosú din ruine și o a terminatú pre deplinú, de unde să și târnosi cu mare pompă la anulú 1887. Aspectulú din afară e simplu dar măiestosú: cele patru turnuri mari, ce o împodobescú, se ridică în patru colțuri ale ei, ér nu unulú înapoia altuia, cum se observă la cele mai multe bisericú de pre aici. Decorațiunea internă încă e câtú se póte de bine reusită. După obiceiulú orientalú, în drépta și în stânga naii suntú două amvone fórté înaltú aședate, de pre unulú se celesce evangelia, ér de pre celú altulú se predică, dar numai la sêrbători mari, cum ne asigură

poporē, și prin acēsta lipsescū poporul românescū de tributulū, ce detori suntū a i-lū aduce ca Romāni și catolici pentru desvoltarea lui culturală și națională. Cu atātū mai vīrtosū însă condamnă biserica catolică procedura acelorū preoți, cari așa de tare desprețuescū caracterul românescū alū bisericei nōstre, în cātū în contra legilorū esistente și chiar și a ordinațiunilorū ministeriale nu se sfiescū a dā din matricule romānesci estrase matriculare magiare. Acestora amū dori, ca Spiritulū sântū, pre care în dīlele acestea în modū specialū ilū adorāmū, să le lumineze mintea, pentruca să vedā, cum lucrā ei înși-și la surparea bisericei lorū în contra principiilorū corecte catolice.

Pre cāndū biserica catolică tinde spre unirea tuturorū poporēlorū într'o singurā societate religiōsă independentă de statū, și o face acēsta, fără a nimici individualitatea acelorū poporē, pre atunci biserica orientală tinde spre separarea aderentiilorū sēi în totū atātea societăți religiōse independente deolaltă și dependente numai de auctoritatea supremă politică, cāte state s'au formatū saū se formēzā pre teritorulū ocupatū de acca biserica, fără ca să fie în stare a garantā desvoltarea individualității naționale a diferitelorū poporē din sinulū sēu. Cāteva exemple ne potū convinge deplinū despre acestū adevērū.

În Rusia, unde numai biserica catolică mai face opozițiune poterii colosale a Țarului, pretutindinea vedemū auctoritatea bisericească „ortodoxă“ punēndu-se ca o sclavă în servițiulū statulū, pentru ca să nimicēscā individualitatea națională a altorū poporē, între cari și a frațilorū noștri basarabeni, cărorā nu li-se permite nici măcarū să se închine lui Dumneđeu în limba romānescă. Biserica din Sērbia, ortodoxă

și ea, sugrumā ori ce manifestațiune vitală romānescă în sinulū poporului românescū, care în masse compacte ocupā și acolo unū teritorū fōrte însemnatū. Patriarchulū Constantinopolitanū, care în unele privințe este și capulū politicū alū creștinilorū „ortodoxi“ din Turcia, deși pōrtā titlulū trufașū de „icumenicū“, adecā universalū, totuși are grige și dorere numai de interesele panelinismulū, făcēndū să disparā mai cu totulū numērosulū și importantulū elementū romānescū din Grecia, Tesalia, Macedonia și Epirū. Biserica din România multū se fălesce cu aceea, că este „autocefală“ și „națională“. Cātū este de „autocefală“, ne-o dovedesce prezența Ministrilorū de culte și instrucțiunea publică în ședințele „Sfântului Sinodū“, cari Ministri adeseori profesēzā principiū atee ca repausatulū Conta, saū schopenhaueriste ca Maiorescu. Cātū este ea de „națională“, ne-o dovedesce istoria. Cāci pre timpulū, cāndū poterea statulū a fostū în mână Slavilorū, ea a fostū slavă și slavisătoare. Cāndū aū ajunsū Grecii fanarioți la potere, ea a fostū grecescă și grecisătoare, ér astāđi ea este romānescă, nu pentru-cā i-ar pāsā de individualitatea națională a Romānilorū, ei pentru-cā auctoritatea supremă politică voesce, ca ea să fie romānescă, și dacā din nefericire România ar ajunge sub poterea Țarului, — de ce Dumneđeu să ne ferescā, — biserica „națională“ de acolo tocmai așa ar deveni o instituțiune muscălescă, precum a fostū odiniorā instituțiune grecescă, și precum este astāđi instituțiune rusescă între Romāni din Besarabia, și acēsta cu atātū mai vīrtosū, că multe elemente „naționale“ din biserica Romāniei, care nu pōte suferi nici măcar pre unū Romānū greco-catolicū pre teritorulū sēu, înclinā și

astāđi fōrte bucurosū spre Rusia „sântă“, care în loculū auctorității supreme bisericesci, adecā a Pontificelū Romanū, și-a creatū ea însă-și unū Papā trufașū, încinsū cu sabie, încunjuratū de ne-numērate cete întrarmate de Cozacī barbari, urmatū de șpioni și de gāđi, carele și libertatea religiōsă și libertatea politică o ține ferecatā în lanțuri la peciōrele sale saū o ucide și îngropā în gerōsa Siberiā.

În cele desfășurate până aici fiecare Romānū greco-catolicū pōte aflā chiar și motive politice și culturale, cari să-lū îndemne, să cadā cu evlavie în Sāntele Rusalii la treptele altarulū și să mulțāmēscā Spiritulū Sântū celū de viēță făcātorū, pentru-cā a luminatū mintea strămoșilorū noștri, să cunōscā, că este numai unū domnū, o credință și unū botezū și prin urmare numai o singurā biserica capabilă de a uni tōte poporēle în sinulū sēu, și acēsta este biserica catolică, care pretinde unitate de credință, dar nu cere să ne jertfimū individualitatea nōstră națională, nici ritulū și datinele nōstre, și totū odată se luptā cu energie în contra omnipotenței statulū, cāndū acēsta calcā în peciōre drepturile firesci ale poporēlorū din sinulū sēu.

Protestantismulū în Germania. Protestantismulū dela începutulū esistenței sale a purtatū în sine simburile disoluțiunii și alū descompunerii. Până cātrā capētulū secululū trecutū și începutulū celū presente disoluțiunea și descompunerea acēsta s'a întēplatū pre basa creștinismulū, încātū deși în sinulū protestantismulū cu privire la cei mai mulți articli de credință erau *quot capita, tot sensus*, totuși divinitatea Dnū nostru Isusū Christosū, inspirațiunea dumneđeescă a sāntei Scripturī simbolulū apostolicū și articlii dogmatici ai celorū șapte sinode icumenice din rēsăritū

paraliseriulū, ce ne conduceā. În rēndū și de-asupra amvōnelorū se întindū de-alungulū nāi două galerii. Ér de desuptulū amvōnelorū și îndată după loculū ordinarū alū cāntărețilorū, adecā după strane, suntū, de-a drēpta două tronuri aurite pentru mitropolitulū și pentru domnitorū, și altulū la felū de-a stēnga pentru dōmna țērii. Fōrte frumōse suntū și fereștile puține la numērū, dar fresce mari de ajunsū, lucrute după stilulū Durer, adecā reprezentāndū în colorī diferite subiecte sacre. Unū singurū defectū, dacā imi este ertatū a folosi acestū terminū, mi-s'a părutū a fi acela, că lārgimea luminei din lāuntru e încātū-va prea micā față de înălțimea ei, pōte însă că acēsta își aflā deplinā explicare în împrejurarea, că la restaurare aū trebuitū să se ridice noi și mai mari pilastri pentru susținerea boltei. Cu tōte acestea efectulū, ce-lū produce totulū, e minunatū. — Jurū împrejurulū bisericei și mai alesū înaintea fațadei din dosulū altarulū, ce dā pre stradā, se întinde o mare curte fōrte bine ținută, impresuratā cu unū grilajū de ferū. În linie cu ușa principală a bisericei în drēpta este palatulū mitropolitanū, o clādire vechie și de totū modestă.

Preste drumulū unei strade laterale de Mitropolie se aflā Episcopia catolică cu biserica catedrală, șcōla primară și Seminarulū propriū, avēndū însă intrarea principală în strada Ștefanū celū mare. Despre tōte acestea ca și despre alte lucruri catolice imi rezervū a-ți scrie într'o epistolā ulterioară. Treceamū așa darā înainte.

Vecinașā de altā parte cu biserica și Episcopia catolică este biserica *Trei-ierarchi*,

saū cum o numesce poporulū *trei-sfelitele*, dela cei trei sfinți ierarchi, alū cărorū hranū flū are. Cu multū mai micā decātū mitropolia biserica acēsta este totuși unū monumentū istoricū nu numai căci o zidi Vasile Lupulū domnulū Moldovei (an. 1640), ci și pentru că de josū până susū pre din afarā tōiā e de pētrā. De aceea în timpurile din urină guvernulū romānū s'a îngrigitū de restaurarea ei. Din afarā restaurarea e aprōpe gata: nu sciū, ce gustū vorū fi avēndū alții, dar mie nu mi-a plăcutū mulțimea excesivă a aurulū pusū pre pāreți și pre cele două turnuri, ce esā unulū după altulū din acoperișū. — Afară de acestea mai suntū încă vre-o 30—35 biserici romānesci și una lipovēnă, dar' n'au nici o particularitate deosebită. — Înaintea bisericei Trei-ierarchi este statua de marmurā alū George Asaki, înfățișāndū-lū ședēndū pre catedrā, ridicatā lui, „primulū învētătorū din Moldova“ de „șcōlele romānesci recunosctōre“. Cāți-va pași pre stradā înainte, și étā-ne în fața măiestōsei statue equestre alū Ștefanū celū Mare. Statua e de bronzū și atātū de bine reușită, încātū ar' potē împodobi piața ori cărei capitale, după cum Eroulū ar' potē împodobi istoria ori cărei națiuni. Pre frontulū piedestalulū de marmorā se cetesce inscripțiunea: „Ștefan Cel Mare — 1457 Aprilē 1504 Iulie“, în dosū: „Ridicat prin subscripție națională“; ér pre cele două laturī două bassorelievuri în bronzū reprezentāndū unulū bătălia lui Ștefanū cu Poloniū în codrulū Cosminulū, altulū bătălia cu Turciū la Valea albā (Răsboieni). La aceste monumente adāugēndū încă alte două, avemū nota întrēgā

a monumentelorū din Iași. Aceste suntū: Statua chronicarului Miron Costin († 1692), celū dintāiū moldovanū cu învētaturā sistematică. Statua lui e de bronzū reprezentāndū-lū stāndū în piciorē; ér unū bassorelievū ni-lū aratā cetindū unele versuri de ale sale înaintea regelū polonū Ioanū Sobieski, și altulū înmormēntarea soției sale la Barboși. Alū doilea monumentū este bustulū lui Ghica-Vodā aședatū pre o columniōrā înaltā în curtea, unde fusese decapitatū de Turci cu ocasiunea ruperii Bucovinei de Moldova. Ar fi să mai amintescū Institutele de învētāmētū (Universitatea, 2 licee, 2 gimnase, 18 șcōle primare etc.), institutele de binefacere (spitale civile și militare, hospiciulū de alienați etc.), dar' o a două capitalā a țērii nici că se pōte închipui fără de aceste.

Din potrivā cu mare dorere trebuie să amintescū de ceea ce înainte de tōte te impresionēzā până la māhnire, cāndū intri în Iași, de mulțimea rētăcițilorū fi ai lui Israilū, ce a prefăcutū Moldova într'o nouā Palestinā. Nu sciū, dacā Cipariū a nimeritū tōte exemplele, ce le aduse în gramatica sa, dar' intrāndū în Iași m'am convinsū pre deplinū, că *omne tulit punctum*, cāndū a spusū, că „Iași e cuibulū fiilorū lui Abraham“. Aci nu e vorbā numai de vre-o cāte-va strade saū de unū cartierū anumitū, căci pretutindinea fi întānesci și rarū, fōrte rarū este să poți vedē vre-o firmā, care să n'aibā terminațiunī ca: nitz-witz: ler-ger-berger: thal-mann-blum, blum blum!!!

Chiarū după statistica oficială numērulū lorū în Iași (vre-o 40,000) întrece pre cela

erau lucruri neatacabile, o basă comună a tuturor teologilor și sectelor între protestanți. Contrațicerea în totu sistemul protestanticu eră și atunci flagrantă. Căci protestantismul dela început a negat îndreptățirea tradițiunii bisericesci ca isvoru alu revelațiunii. Și totuși simbolul apostolicu este o tradițiune, eră inspirățiunea cărților singurateice a santei Scripturi se probéză întâiu și mai întâiu cu ajutorul tradițiunii. Pre lângă totă contrațicerea acésta însă în șirurile protestante nimeni n'a cugetat la aceea, ca să părăsescă basa acésta comună.

În timpul mai nou însă protestantismul a început a merge multu mai rapidu spre descompunere și încă părăsindu cu totul basa creștinismului. Se întâmplă acésta în modu firescu în urma principiului său destructiv dușe scrutare liberă în lucrurile de credință și nesupunerea la auctoritatea bisericii. Căci după ce în urma principiului fundamentalu alu protestantismului în lucrurile de credință este liberu fiecare a crede aceea, ce i-se pare lui, că află în sânta Scriptură, atunci de ce să nu fie unu protestantu iertat a reieptă credința în divinitatea Domnului nostru Isusu Christosu, a inspirățiunii santei Scripturi și a simbolului apostolicu, dacă i-se pare, că aceste nu sunt pentru elu destul de bine probate în sânta Scriptură? Dacă lui Luther, Calvin și altora le-a fostu iertat a denegă credința în mulți articli propuși de biserică, atunci nu înțelegem, pentru ce la alții să nu le fie iertat a denegă credința și în celealalte adevăruri, pre cari le-a mai respectat Luther și Calvin?

Și în stmulu protestantismului cu principiul scrutării libere a fostu numai o cestiune de timp, ca să ajungă lucrurile până acolo.

Timpul acesta acum a sosit. Nu între laicii protestanți liberi cugetători, ci între profesorii de teologie protestantă de pre la universități s'au aflatu destui, cari în prelegeri și în opuri au negat pre față dumnezeirea Mântuitorului și inspirățiunea s. Scripturi

alū tuturor creștinilor luți împreună (vre-o 25—30,000), și pre cându se constată decreșterea acestora, ei, ovreii se înmulțescu într'unu modu totu mai fugozitoru. Lucru firescu deci, că în mâinile lorū stă întregul comerciū începându cu hitguităriile și terminându cu modestii articoli de negoțu ai zarzavagiilor și ale cufărișelor.

Trecându pre strada Ștefanu celū Mare am observat unu țeranū neaoșu moldovanu, cu perulū lungu și mustața răsucită, încinsu cu unu mare brău roșu, ședându adâncitū în gânduri pre o pētră răsturnată la piciorle marelui turnu în ruine dela biserică Treierarchi: ce va fi gânditū, nu știu, dar poziția lui și căntătura melancolică, ce o asvêria din cându în cându în drepta și în stânga asupra atâtoru fețe semitice împodobite cu perciuni, care cu iarmurchesuri, ce se preumblău în susu și în josu gesticulându și asurđindu-lū cu unu jargonu nefnțelesu, — mie mi-se părū o destulă dovadă a dorerosului sentimentu, ce îi sfășia negreșitū inima vędându, unde a ajunsu capitala eroiloru sēi străbuni! Împărțiam și eu cu elu dorerea, cându de-odată căduțu în alte gânduri — așa-i firea noastră — îmi trăsăriră prin minte aceste versuri ale bardului din Mircesci întipărite pre acelea-și bizare fețe perciunate:

Ni-o făcutu morișchi
Chiar pintri perciuni
Așa tâlhari inchi
N'am vędutu nebuni!

Salutare!

Philalet.

și prin aceea au făcutu *tabula rasa* cu ori ce creștinismu pozitivu. Căci ce înțelesu mai are creștinismul fără aceste două lucruri?

La punctul acesta a trebuit să ajungă protestantismul mai curându sau mai târziu. Și numărul protestanților, cari tragū din protestantismu consecința acésta din urmă, creșce pre și ce merge.

Ce e dreptu, protestanții numiți ortodocși, cari nu voescū, ca lucrurile să ajungă până la punctul acesta din urmă, facu protestanților radicali și consecenți opusēțiune din tôte poterile. Ei ar dori, ca toți protestanții, cari negă dumnezeirea Răscumpărătorului nostru și inspirățiunea s. Scripturi, să fie eschiși din biserică. La aceștia însă cei radicali pre dreptul le punu întrebarea, că pre ce basă să fie ei eschiși din biserică din cauza credinței, după ce principiul protestantismului este, ca să credă fiecare ce voesc și ce-i place. Și așa dacă cei ce au plăcere a crede în divinitatea Domnului Christosu, au dreptul a fi în biserică, atunci chiar atâta dreptu au a fi în biserică și cei ce credū în nedivinitatea acésta. Și ortodocșii pre basa protestantismului nu sunt în stare a le răspunde la o atare întrebare.

Lucrul însă a ajunsu acum până acolo, cătu cu privire la cestiunea acésta trebuie să se pronunțe și forurile bisericesci protestante. Unu predicătoru protestantu din Silesia cu numele Ziegler în mai multe prelegeri publice a negat divinitatea Răscumpărătorului. Ortodocșii au cerut cercetare disciplinară asupra lui. Și acum forurile bisericesci vorū avé să se pronunțe, că ore Ziegler cu o atare „credință“ mai pôte funcționa ca predicătoru sau nu? În pusēțiunea acésta au mai ajunsu forurile bisericesci protestante și până acum. Pronunțarea în meritū însă au încunjurat o până acum totu-deauna, ca să nu deschidă drumu nice necredinței și să nu nege nice principiul scrutării libere. Lucrurile acum s'au desvoltatū astū-felū, cătu cu pronunțarea nu potū mai multu să întârșie. Ori cum se vorū pronunța însă, de contrațicere totu nu potū să scape. O pronunțare în sensul și după dorința ortodocșilor negă principiul fundamentalu alu protestantismului despre scrutarea liberă. În sensul și după dorința radicalilor negă însuși creștinismul. Și așa lucrurile vorū merge și mai departe pre calea apucată, până ce protestantismul se va nimici prin sine însu-și și va încetă cu totul de a mai avé ceva creștinu în sine.

Mai dorerosu lucru este, că la frații Români gr.-orientali principiile protestanților radicali se încuibă totu mai tare. Și nice nu e mirare, după ce dinșii își creșcu tineri pre la facultăți protestante, în cari depre catedre se propune disoluțiunea creștinismului pozitivu. Foile bisericesci gr.-orientale înotă nu odată în protestantismul radicalu până în grumași, fără ca ele inșe-și să-și fie despre acésta consci. Dacă la dinșii lucrul acesta va merge paralelu cu desvoltarea, sau mai bine și descompunerea protestantismului, atunci nu preste multu le va mai rămâné din creștinismu numai forma. Așa ceva ne va causă și noué nu puțină stricăciune, după ce poporul nostru traesce în unu contactu așa de aprôpe cu celū gr.-orientalū. De aceea ar fi tare de doritū, dacă gr.-orientali, cari voescū a păstră poporulū românescū credința, ar rumpe ori ce contactu alu bisericii lorū cu protestantismul.

Revistă bisericescă.

Roma.

Enciclica din urmă a Sântiei Sale ocupă și acum țiaristica întregă. Abia există fôe, care să nu se fi pronunțatū, și încă și mai rare suntū acele, cari au îndrăsnitū să denegé documentului papalū tributulū de recunoștință și de admirațiune.

Unele foi erăși au împrăștiatū scrii neliniștitoare despre starea sanitară a Sântiei Sale. Adevêrulū însă e, că Sântia Sa cu totă greutatea anilorū continuă a se bucura de cea mai bună sănătate.

Referitorū la personalulū diplomaticu a Sântului Scaunū pre viitorū se vorū luă măsuri noué. Și anume pre viitorū acestu personalu se va recruta numai din persoane de acele, cari au funcționatū la congregațiunea afacerilor bisericesci estraordinare, și cari vorū depune unu esamenū din dreptulū publicu bisericescū, dreptulū gințilorū, istoria bisericescă, limba francesă șcl. Astū-felū e sigurū, că personalulū diplomaticu va corêspunde totu mai bine chemării sale.

Din Patrie.

În 22 l. c. se va consacra în Cinci-biserică monumentală catedrală restaurată din fundamentu. Cu acésta ocașiune și Maiestatea Sa Regele va luă parte la serbările religioșe, sosindū în Cinci-biserică Duminecă în 21 dimineța la 7 ore. La 8 ore Maiestatea Sa va ascultă s. Liturgie în capela palatului episcopescū. La 9 ore va primi omagie clerului, eră cătră amēdi va cercetă basilica. — În 22 la 6 ³/₄ ore se va începe consacrația basilicii. Maiestatea Sa va fi adusū la biserică dela palatulū episcopescū cu o procesiune imosantă. Altarele laterale vorū fi consacrate din partea episcopilorū, ce se vorū presentă la serbări. După terminarea consacrației se va cântă „Te Deum“, și apoi erăși se va petrece Maiestatea Sa la reședința episcopescă în aceeași ordine și cu aceeași procesiune, cu care a fostu adusū. — Din Cinci-biserică Maiestatea Sa va merge la Fiume spre a asistă la manevrele flotei și spre a cercetă orașulū.

Austria.

Congresulū catolicilorū austriaci a ținutū ședințele sale la Graz în 2, 3 și 4 a l. c. Ședințele au fostu cercetate de unu publicu fôrte numerosu și distinsū. Între cei ce au onoratū cu presința lorū debaterile congresului, amintimū pre Alteța Sa Regală Don Alfonso, 4 episcopi, mai mulți aristocrați și deputați. — Obiectele, cu cari s'a ocupatū Congresulū, și rezoluțiunile aduse suntū de cea mai mare însēmăătate. S'a tractatū despre învățământulū religiosu, despre necesitatea preseii catolice și despre spriginirea ei, despre lipsa de reuniuni catolice, despre cestiunea naționalitățilorū ș. a. Efectulū acestorū discusiuni a fostu fôrte salutarū, și este de speratū, că aceste congrese vorū renvia pre catolici la o nouă vieță și activitate pentru drepturile lorū.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Şeptesprezece zile au trecut deja, de când se desbate în parlament proiectul despre reforma administraţiunii, şi încă nici dezbaterile generale nu s'au terminat. Guvernul s'a pus pre gânduri, ce să facă cu opoziţia. La început mulţi deputaţi guvernamentali s'au şters din lista vorbitorilor; după aceea unii erau s'au insinuat. Se vorbeşte, că guvernul ar fi decis a dizolva parlamentul, dacă va vedea, că opoziţia cu totu preţul face obstrucţie.

În şedinţa din 13 a l. c. a prezentat ministrul Baross proiectul de lege despre răscumpărarea liniilor ungare a societăţii austro-ungare de căi ferate. Tote partidele l'au aclamat pre ministru, care prin acestu nou faptu fără indoelă își câștigă unu merită forte mare intru dezvoltarea comunicaţiunii și a comerciului din patrie.

Între proiectele, cari aşteptă rezolvire, este și proiectul despre încetarea porturilor libere *Triest* și *Fiume* și despre încorporarea lor dela 1 Iuliu a. c. la teritoriul vamal austriac respective ungar.

Ministrul de justiție voesce să înființeze încă în decursul anului acestuia mai multe curți cu jurați. Ministrul a voit, ca astu-fel de curți să se înființeze nu numai pre lângă tablele regesci, ci și în alte localități, unde se află judecătorii de prima instanță. Dară se dice, că consiliul de ministri ar fi decis, ca mai ales din punctul de vedere al naționalităților aceste curți să fie înființate numai pre lângă table regesci. Adecă nu justiția promptă, ci considerațiunii șovinistice cumpenescu în ochii domnilor nostri.

Anglia.

În Anglia de presinte se lucră la formarea unui partid conservator catolic, care să valideze în parlament principiile catolice și să apere interesele catolicismului în contra atacurilor contrare. Episcopatul din Irlanda spriginesce din toate puterile acestă mișcare. Nu suferă indoelă, că executarea mărețului plan va succeda, și că astu-fel de cestiunea irlandeză cu mijlocirea noului partid se va deslega cu multu mai curându decât cu tactica lui Parnell.

Italia.

În şedinţa din 13 a l. c. a senatului italian senatorul Negri a interpalat pre ministrul președinte di *Rudini* în cauza alianțelor, poftindu ca Italia să se desarmeze și să-și concedieze miliția. Ministrul-președinte a răspuns, că alianța triplă este în interesul Italiei, că alianța aceea are de scopu numai susținerea păcii, și că aceea alianță nu impune Italiei nici o sarcină cu privire la înarmări. Astu-fel deci dinsul rămâne credincios alianței triple, pentru că doresce susținerea păcii, dară de altă parte va face totu posibilul, pentru că ecuilibrul să se potă restabili în finanțele țării.

România.

Corpurile legiuitoare române au în-cuviințat la propunerea ministrului de război Lahovary creditul de 45 milioane lei pentru terminarea fortificațiilor. Până acum s'au spesat spre acestu scopu 60 de milioane. Cu noulu creditu sistemul de fortificații va fi completat. Asemenea s'a aprobat din partea corpurilor legiuitoare și convenția cu privire la joncțiunea căilor ferate dintre Austro-Ungaria și România.

Întărând cu 1 Iuliu în vigoare noulu tarifă vamală autonomă română, încetă taxele extraordinare impuse proveniențelor austro-ungare, și astu-fel va încetă și războiul vamal dintre monarhia noastră și România.

Correspondențe.

Paris, Maiu 1891.

Libertatea în gură, bățul în mână. Acésta e devisa republicanilor, ce țin astăzi în Paris poterea de stat în mâinile lor.

Nu mai în zilele trecute deputatul Pochon a pășit în numele libertății cu liberala propunere, ca oficiile publice să nu se mai umplă decât cu indiviți, cari și-au făcut studiile în institutele statului. Indiviți însă, cari și-au făcut studiile în institute fondate și susținute de biserică, cari în Franca sunt numeroase, să fie cu totul eschiși dela atari oficii.

Precum vedeți, liberalismul fals are pretutindenea aceeași față hidosă. La D-voastră în parlament încă se află destu Pochon cu pintenii, cari ar' fi gata în numele libertății a pretinde, ca oficiile publice să nu se umplă decât cu indiviți eșiți din școlile magiare, era cei eșiți din școlile românești să fie eschiși cu totul. Liberalismul în numele libertății voesce să ștergă școlile bisericesti în Franca, și același liberalism în numele aceleiași libertăți ar voi în Ungaria să ștergă pre cele românești. *Libertatea în gură, bățul în mână.*

Mai înainte strigau republicanii totu mereu, că ei numai pentru aceea sunt inimici a institutelor bisericesti, fiind că clerul francesu graviteză spre forma de stat monarhică și nu se pote împăca cu cea republicană. Acum a încetat și umbra unei îndreptări la o atare învinire a Clerului. În urma inviațiilor primite dela Capul bisericei Clerul francesu prin reprezentanții săi cei mai ilustri a decherat, că este deplin împăcat cu forma de stat republicană, și formeii acesteia, în câtu va respectă biserică, nu-și va face nici o opusețiune. Pentru ce dară să se poftescă chiaru acum, ca indiviți, cari și-au făcut studiile în institute bisericesti, să nu fie admisi la oficii publice de ale statului republican?

Afară de aceea în Franca sunt vre-șapte universități susținute de biserică. Tinerii, cari studiază la aceste universități însă trebuie să depună esamenele de graduare înainte unei comisii denumite de guvern. Și așa statul este, care le dă diplomele. Pentru ce să se témă și să nu albă statul încredere în ei? Nu statul se teme de atari indiviți crescuți în institute bisericesti cunoscuți ca oficialii cei mai buni și mai conștiențioși, precum recunosc chiaru și republicanii. Se temă însă de ei Francmasonii cu idealul lor satanic: *Ni Dieu, ni maître! Nice Dumneșu,*

nice domnitoru! Și Francmasonii știu bine, că atari indiviți ce pedecă le pun în calea realizării statului fără Dumneșu. De aceea nu le pasă, de voru și omori libertatea, numai să-și ajungă scopul.

Libertatea în gură, bățul în mână! Acésta devisa și-o a scris și președintele Carnot pre Hamura, cu care a călătorit acum prin sudul Francei. Elu, capul statului alesu spre apărarea libertății, s'a degradat pre sine la rolul unui conducător al partidei, care paradază cu parțialitatea. Căci în călătoriile sale încunjură cetățile și comunele acele, cari au alesu deputați opoziționali, ca și cum ar fi președinte numai preste comunele, ce au alesu deputați guvernamentali. Ma a datu a înțelege, că pre cele dintăiu numai atunci le va cerceta, cându își vor schimba ideile politice.

Precum vedeți, spiritul de partidă în Franca e dus până la estreme, de unde nu mai e decât unu pașu până la despotism în numele libertății.

Libertatea în gură, bățul în mână! Clerul cu episcopii în frunte a întâmpinat pretutindenea pre capul statului cu onorea și pompa cuvenită. Ma mai mulți episcopi în vorbirile de prezentare i-au decherat, că sunt deplin împăcați cu forma de stat republicană. Cu toate aceste președintele Carnot a răspuns scurtu, ma chiaru laconicu, deși altcum Carnot este tare vorbitor față cu alții, și mai cu samă față cu Francmasonii. Ca omu credem că Carnot nu e inimicu clerului și bisericei. Trebuie să se porțe însă așa, dacă nu voesce să-și perdă grația Francmasonilor, căroră așa le este de dragă libertatea, de o omora stringându-o în brațe.

Ținutul Năsăudului, 14 Iuliu 1891.

Domnule Redactor!

De ani de zile se petrecu în fostul district al Năsăudului lucruri, cari sunt de unu interesu forte mare atât pentru biserică câtu și pentru ținutul acesta și Româniimea întrégă; și între acele locu celu mai de căpetenie ilu ocupă cauza școlilor înființate și susținute de foștii grănițeri și de descendinții acelora. S'au ținut adunări preste adunări, am avut stări excepționale, s'au introdus la porunca de susu inoiri, cari de locu nu se unescu cu drepturile garantate, și prin cari s'au ruptu încet cu încetulu continuitatea legală. Lupta s'a susținut și se susține și acuma din partea bărbaților devotați causei; ne-am deprinsu a ne grupa în jurul acelora trecându preste diferențele mai secundare și izolându pre aceia — puțin la număr, — cari nu numai că nu lucră, dar' caută în totu modul a crea noue greutăți și neînțelegeri pre conta causei sante, ce o apărăm. Și ca mergerea înainte să fie și mai secură, s'a vedut de lipsă, ca să se angajeze la lucrare și preoțimea în mai mare măsură, decum s'a făcutu până acuma, mai întâiu informându-se detaiatu despre trebile noastre. Începutul s'a făcutu ținându-se în Năsăudu la 12 a. c. o conferință preoțescă, despre decursul căreia vă rog, die Redactoru a publică următorul raportu:

La conferința au luat parte vre-30 de preoți, după sânta Liturgie s'a deschis conferința în aula gimnasială, s'au alesu notarii în persoanele Dloru *Silviu Sohorca* și *Antoniu Precupă*, s'au constatat cei prezenți, și după aceea s'a datu cetire Ordinațiilor con-

sistoriale cu privire la convocarea Conferinței și la esniterea delegatului consistorial în persoana M. O. D. Ioan Popu, profesor de sânta Teologie și asesor consistorial, care îndată după o scurtă introducere a cetitit o disertațiune despre conferințele pastorale espunându desvoltarea lor istorică, natura, scopul, ce-l urmăresc avându în vedere ordinațiunile emanate în privința acésta. Disertațiunea a fost ascultată cu multă atențiune de preoțime precum și de numărul public inteligent din locu. — A urmat apoi la ordine punctul din program: „Consultare asupra promovării cauzei școlastice greco-catolice”, după mai multe schimbări de idei Presidiul roga pre esnisul Ven. Ordinariatul, să descopere și aducă la cunoscința conferinței starea cauzei fondurilor școlastice confesionale.

Pentru orientare însămnă, că fondurile, din cari se susțin școlile confesionale sătesc din fostul district al Năsăudului, s'au administrat timp îndelungat de Comisiunea administratoare a fondului central și de stipendii, separat și în deosebi pentru fiecare comunitate bisericească. Când s'a introdus Comisariatul, și când se luă inventariul tuturor averilor de către Comisariu, eră mare ténă, că dimpreună cu fondul central și de stipendii va fi atăcat și fondul școlilor sătesc; dar' la stăruința dlui director de administrațiune Ioan Ciocanu aceste fonduri, cari se urcă la suma de 400,000 fl., au fost salvate și s'au predate în administrarea Ordinariatului gr.-cat. a Gherlei.

Esmisul consistorial la dorința conferinței espune foarte detaiat și cu multă cunoscință de cauză istoricul acelor fonduri începându dela întemeierea acelor și până astăzi, dela fericitul Marian și până în timpul mai din urmă, arătându fazele, prin cari a trecut administrațiunea, apoi vederile Ordinariatului cu privire la natura fondurilor și la administrarea acelor. Împărțirile făcute ne-au orientat pre noi, preoțimea dela sate, în cauza, care se ventilază acuma de mult timp, și a fost ajuns în un stadiu, cătu cu drept cuvint se pôte dice, că suntem pre aci de a-le perde și pre aceste fonduri; — și am și luat hotărîrea, ca să se exprime mulțămîta Ilustratului Sale Episcopului pentru viul interes dovedit pentru promovarea și apărarea intereselor noastre școlastice apromițându, că vom lucra, ca să se afle modul, ca intențiunile cele salutare ale Ordinariatului să se realizeze, — spre care scop s'a și ales o comisiune în persoanele dlor Dr. Ioan Popu, Gerasim Domide, Petru Vertic s. a., ca să vină la proxima conferință cu o propunere concretă.

Apoi s'au consultat asupra promovării moralității credincioșilor și în deosebi asupra mijlocelor de a stîrpi concubinatele, s'a defițit locul tinerii conferinței proxime, s'a ales confesarul, disertantele și celelalte persoane, după Regulamentu, și pre urmă preoțimea intrăgă s'a prezentat la Rds. D. vicar em. Gregoriu Moisilă, spre a-i exprima sêmțimintele de devoțiune și reverință, și spre a-i mulțami pentru conducerea în cursu mai bine de 30 de ani.

Acesta e pre scurtu decursul conferinței. La timpul sêu, die Redactoru, nu voi întârzi a aduce la cunoscința Onoraților cetitori a „Unirii” deslegarea cauzei celei de atâta însămnătate a școlilor noastre confesionale.

Învitare la prenumerațiune.

Cu începutul lui Iuliu st. n. deschidem abonamentu nou la „Unirea”. Prefurile sunt însămnate în fruntea foii. Onoratul publicu cetitoru a potut să se convingă din ținuta observată până aici de fôea noastră, că noi ne-am năsuțit a împlini programul nostru, apărându biserica și școlile și prin acésta interesele cele mai de viétă ale poporului nostru în contra tuturor atacurilor. În viitoru totu asemenea vom purcede, spunându-ne totu-deauna cu totă frachețta convingerea noastră.

Între cestiunile mai momentose, cu cari ne vom ocupa în numerii procsimi, locul primu îl va cuprinde cestiunea însămnată a dotării clerului nostru, cestiune, care de siguru interesază mai mult decăt altele pre frații nostri preoți.

Ne rogăm deci de spriginu materială și morală. Cei abonați să ne rămână credincioși; cei ce restază cu abonamentele, să le achiteze fără amânare, căci cu abonamente restante nu se pôte susține nici o fôe; și toți să binevoescă a ne câștiga noi abonenți.

Redacțiunea și Administrațiunea
„Unirii”.

Colecta crucerului.

La colecta crucerului inițiată de noi în numărul 16 alu „Unirii” din a. c. s'au asociat:

În Archidieceasă. Protopopiatul Murșului: P. O. D. Vasiliu Hossu, ppop și p. în Murșu-Vasarhei, 330 s. OO. DD. Mihailu Bucsa, p. în M.-Sângeorgiu, 520 s., pentru comuna Ernei 230 s., Vasiliu Saltechi, p. în Bardoșu, 306 s. Petru Popu, p. în Sabadul de Câmp., 640 s., Demetriu Căliman, p. în Ceușul de Câmp., 400 s., Augustin Mera, p. în Mineșu, 180 s. eră pentru comuna Culpă 216 s., Ioan Rațu, p. în Șamșudul de Câmp., 931 s., Ioan Florian, p. în Mădărașul de Câmp., 800 s., Filip Popu, p. în Bandul de Câmp., 530 s., eră pentru filia Ciptelnic 200 s., Alesiu Vicu, p. în Nirașeu, 583 s., Constantin Cotorea, p. în Andrașfalău, 150 s. — Vicariatul Făgărașului: O. D. Georgiu S. Thomasu, p. în Tohanul vechiu, 2400 s.

Au solvit: În Archidieceasă: O. D. Mironu Dascălu p. în Cetatea de Baltă 1 fl. 18 cr., restază cu 1 fl. 18 cr.

Noutăți.

Dăruire. Maiestatea Sa monarchul s'a îndurat preagrățiosu a donă din casseta privată câte 100 fl. v. a. comunităților bisericești gr.-catolice din Alțina (tractul Chihindelu) și din Frăna (tractul Mediașului) pentru repararea bisericei.

Esamenel verbale de maturitate la gimnasiul român greco-catolic din Blăși s'au ținut în 12 și 13 l. c. sub presiul Mg. D. Henricu Finali, directorul supremu substitut al școlilor medie din districtul Clușului. Comisar ministerialu a fost Mg. dn Ignatiu Veres, directoru la gimnasiul de stat din Sibiu, er' ca comisar archiepiscopescu a fost numit P. O. D. Gavrilu Popu, canonic metropolitan. La esamenul scripturistic s'au supus 31 de maturisanți, trei înse din cauză de morbu s'au retras dela esamenul verbalu. Din cei rămași au fost judecați de maturi cu prestațiune eminentă trei, benematurși șese, maturi doi spră dece. Șapte au cădat din câte unu studiu și au fost relegați la esamen corectoru după 2 luni.

Festivitate școlară în Beiuș. În 8 Iuniu, aniversarea încoronării Maiestății Sale, în gimnasiul gr.-cat. de Beiuș s'a ținut o festivitate școlară. Mai întâi s'a celebrat S.

Liturgie în biserica gr.-cat. de cătră mai mulți profesori gimn., cântările le-a produs corul junimii. Festivitatea fu deschisă prin directorul gimn. I. Buteanu, carele într'o vorbire mēdușă a îndigitat momentositatea dilei. Prof. T. Farkas a ținut o disertațiune istorico-juridică despre constituțiunea Ungariei. Doi tineri au declamat romănesce, unul unguresce. Corul vocalu și instrumentalu s'a produs și acum escelent. La festivitate a asistat și Escelența Sa Preasântitul Domn Episcopu Michailu Pavelu, carele binevol a-și exprimat mulțămîta Sa deplină față de progresul tinerimii. Festivitatea o a închiat prof. V. Ștefănicu cu câteva cuvinte bine sêmțite.

Denumire de comiți supremi. Contele Paulu Bethlen a fost numit de comite supremu alu comitatului Bistrița Năsăud, baronul Gavrilu Apor de comite alu comitatului Terna-mare. În cercurile bine informate se asigură, că în curēndu va fi numit de comite alu comitatului Terna-mică Mihailu Horvath, actualul comite alu comitatului Făgăraș, er' în locul lui va fi numit deputatul dietal Guido Baussner. Gustav Thalman, actualul vice-comite al Sibiuului, este numit comite supremu alu comitatului Sibiu și totu odată și comite săsesc. Denumirea lui se va publica în curēndu și în fôia oficiasă.

Alegere de deputați. În cercul electoralu al Bălașerilor, comitatul Terna-mic, în locul lui Iuliu Horvath, care a renunțat la mandatul sêu, a fost ales deputat dietal contele Gavrilu Bethlen, famosul comite de odinoră a comitatelor Terna-mare și Terna-mică. — În cercul Abrudului, comitatul Albei inferioare, a fost aclamat ca deputat dietal Ladislau Lukacs cu program guvernamentalu.

Denumiri. Dl Teodor Lupia, fost jude regescu la judecătoria cercuală din Răcaș, este numit jude la tabla regescă din Győr, er' dl Romul Preza, subnotar la judecătoria cercuală din Aiud, e numit de notar la tribunalul din Zăla.

Foc în Blăși-sat. Marți în 16 l. c. pre la 6 ore d. a. s'a escat un foc în Blăși-sat, care a consumat superedificatele alor patru economi, pre cându bieții omeni eră la lucrul câmpului. Pompierii voluntari din Blăși-apidu ajutați de săteni și de tinerimea studiosă a localizat focul și l'a stins. Se vorbește, că focul ar fi provenit din jocul cu lemnașe a unor prunci.

Descărcare de nori. Din Năsăud ni se scrie: „Vineri în 5 Iuniu s'a întâmplat o descărcare de nori asupra Năsăudului și comunelor din juru începându dela Maier și până la Mocod și Nimigia magiară. Urmarea acelei descărcări a fost o esundație teribilă, ca și care nu-și aduce nimeni aminte să fi fost vre-o dată. Într'unu momentu au pornit tôte văile și păraele sēlbatice asupra satelor. În Năsăud s'au mănătat trei case, mai multe clădiri economice. Până acum sunt constatate două vieți omenești cădate victimă furiei valurilor. Tôte grădinile, apoi șesul din jos și din sus de Năsăud sunt nimicite cu desvârșire. În Rebrășora, comună vecină cu Năsăudul, a mănătat apa șapte case, mai multe vieți omenești au cădat victimă. Așa și în celelalte comune. Pre lângă aceste pre unele locuri la delu a fost grindină teribilă. Dauna se urcă la sute de mi. Și la tôte acestea n'avem altă mângăere decăt speranța în Dumnezeu, care ține totă făptura de pre pământu.” — Pre comuna Vadu (comitatul Bihorul), încă a venit la 12 a l. c. o plôe cu grindină, care a bătut la pământ sēmănturile, a nimicit grădinile, și a spart ferestrele dinspre mēdă-și apus. Grindina a ținut numai 10 minute, dar' a fost foarte mare, unele bucăți aveau mărimea ouelor de găină. Suntem încunoscințați, că în comitatul Torontalului și a Carăș-Severinului încă a bătut ghiața în mai multe locuri.

Cas de morțe. I. Micu Clain, parochu gr.-cat. în Sadu, a rapausat la 9 l. c. în etate de 78 de ani, în al 54 anu al preoției.

Fie-i țērma ușoră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mihailu Eminescu.

Studiu criticu.

(Continuare.)

Spre a proba prin analiză, că în toate poeziile lui Eminescu nu întâlnim nicăiri nice un pessimism sântit, decât pre celu teoretic-filosofic alui Schopenhauer, cum se manifestă în scrierile filosofului acestuia, care pessimismu apoi a nimitu ori ce altu sântimentu în Eminescu, din care s'ar fi potutu nasce unu pessimismu poeticu și plăcutu, omitemu poeziile lui erotice și le ignorăm de o cam dată ca pre nesce copilării, cu cari nice unu Schiller nu s'ar fi făcutu nemoritoru, dacă nu ar fi scrisu și altele de altu cuprinsu. Vomu considera deci pre celelalte de unu cuprinsu mai demnu și mai seriosu. Incepem aici cu poesia cea confusă și plină de expresiuni vage, nedeterminate și abstracte, de asemănări silite și nenimerite și de imagini greșite: *Epigonii*.

La începutul poeziei acesteia în fața laudelor celorlalte multe, ce le încarcă Eminescu pre timpurile trecute și pre bărbații lor, s'ar păre, că voesce să cânte sântulu acela generalu de respectu, stimă și iubire, ce-lu are omenimea preste totu față cu timpurile trecute, precum flă avemu față cu morții; s'ar păre, că voesce să verse din inima sa pessimismulu acela oșei-cum legatu de natura omenescă, după care totu-deauna timpul presente tuturor generațiilor li-se pare forțe redă față cu timpul trecut; s'ar păre, că voesce să alature lângă olaltă pessimismulu presentelu cu optimismulu trecutulu, și să ne facă să suspinăm, că timpurile cele bune și poetice ale trecutulu au perit, și noi trebim să ne trăim viața în prosa cea rea a presentelu. Unu sântu acesta generalu omenesc, care pôte inspira de totu minunatu pre unu poetu cu sântiri adânci, puternice și vii. Cându ajungem însă la capetulu poeziei, atunci vedem, că ne-amu înșelat amar. Atunci vedem, că laudele timpurilor trecute nu au purcesu la elu din stimă și iubire cătră ele. Căci deși față cu timpurile trecute poetulu nostru descrie timpul presentu cu colorile cele mai negre și mai urte, totuși la capetu arătă, că noi cei presentu suntem în o pusețiune multă mai favorabilă ca cei din trecut, și nu noi avemu să invidiam pre aceștia, ci aceștia pre noi, căci noi, și nu ei, suntem, cei ce avemu „adeverulu” în mână, unu adeveru afurisit, ce e dreptu, însă totuși adeveru, era cei din trecut au fostu față cu noi numai nisce „visionari”. Și care este adeverulu, ce-lu avemu noi, era bătrânii nu l'au avut? Filosofia lui Schopenhauer, că „cugătarea este numai o combinațiune măestrită a unor lucruri neesistente”, că „tote-să profu” va să dică închipuire. Astu-fel în tota poesia acesta nu întimpinăm absolutu nice unu sântimentu omenesc, era refrenulu ei este o teorie golă de alui Schopenhauer. Pentru aceea poesia acesta mai multu merită numele de unu colegiu slabu din filosofia pessimistă decâtu alu unei poezii slabe. Pessimismulu din ea ne lasă reci și nu ne mișcă de loc, pentrucă nu e unu pessimismu sântit, ci unu pessimismu teoretic. Sântulu omenesc de iubire față cu timpurile trecute l'a trasu poetulu ca de përu, numai ca să-lu invenineze cu pessimismulu lui Schopenhauer. E formidabilu în adeveru pessimismulu din strofele celea din urmă, pentrucă e alui Schopenhauer. Pre poetu însă, fiindu-că nu vorbesce ca poetu, ci ca unu filosofu flegmaticu, nu-lu intristeză de loc, și pentru aceea nice pre noi nu ne intristeză, căci cum vomu fi noi triști, cându nu e poetulu?

Unu altu productu de unu cuprinsu mai seriosu este poesia: *Impăratu și proletari*. După ce în mai bine de jumătate din strofele poeziei acesteia Eminescu prin gura unu proletaru ține o vorbire fulminantă în spiritulu socialistic alui Proudhon și apoi în

câteva cuvinte se ocupă cu Napoleon III, finescce ca și cu unu refrenu prin o espunere seacă erași a filosofiei lui Schopenhauer, că „alū lumii simbare dorința-r”, și „că visū alū morții eterne e viața lumii întregi”. Din titulu poeziei i-s'ar păre omulu, că poetulu are o inimă pentru miseria proletarulu și sântescce dorerea aceea omenescă, ce o sânt ori și cine, vedendū că natura societății omenesci aduce cu sine ca unu ce nefcunjuratu deosebirea în unele privințe amară a sorti unu proletaru de a unu împăratu. I-s'ar păre omulu, că pre poetu ilu dore, că deosebirea acesta fatală nu se reduce la unu minimu posibilu, ci se lasă să totu crească. I-s'ar păre omulu, că pre lângă tota deosebirea acesta tristă între împăratu și proletaru, poetulu va sânti în sufletulu său și desfătările, securitatea și tranșilitatea aceea, ce numai în coliba sêraculu se adăpostescce, era din palatele împăraților fuge. I-s'ar păre omulu, că poetulu îi va veni în minte fericirea și liniștea miserulu năerū Amicias din Lucan, care liniștitu a deschisū lui Caesar ușa, bine sciindū, că nice Caesar, de care tremurā lumea, nu va avē nimicū ce să lea dela elu, și care fericire și liniște l'a făcutu pre Lucan să esclame așa de frumosu:

O vitae tuta facultas
Pauperis angustique laris!
O munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis,
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu,
Caesarea pulsante manu! *)

În urmă i-s'ar păre omulu, că poetulu va cugetă să mângăe pre proletaru cu aceea, că nice sôrtea împăratulu nu este tare de invidiatu, căci și corōna lu are destu spinu, cari ilu rânescū ziua și noptea, și multe din miseriile și retristele vieții ilu ajungū și pre împăratu ca și pre proletaru. Ce abundanță de sântimente poetice se pôte nasce în sufletulu unu poetu adeveratu la contemplarea tabloulu sorti unu împăratu și proletaru! Și totuși la Eminescu în poesia acesta nu aflăm nimicū din toate aceste. Unica mângăere teribilă, ce o aduce poetulu nostru proletarulu, este, că-i propune filosofia lui Schopenhauer, după care în urma fatulu inexorabilu „se petrifică unulu în selavū altulu împăratu”, și așa proletaru să încete a se mai tângui, căci ori ce tânguire îi e zădarnică, și să scie, că elu e petrificatu în selavū, era Napoleon III în împăratu, deși bietulu Napoleon III a fostu slabu petrificatu în împăratu, cum va fi sciutu și Eminescu.

Ca și în „Epigonii” poetulu nostru și în poesia acesta nu e mișcatu de nice o sântire. Nu ceva sântimentu nobilū și umanitaru l'a făcutu să privescă pre împăratu și proletaru, ci numai fanatismulu de a avē erași ocaziune să propună teoriile pessimiste și fataliste alui Schopenhauer. Și aici este înfricoșatu pessimismulu lui Schopenhauer. Eminescu însă rămâne în fața lui rece, fiindu-că nu vorbesce din inimă, ci numai din minte. Pentru aceea cându pronunță asupra proletarulu verdictulu brutalu alui Schopenhauer, de locu nu face asupra noastră impresiunea unu poetu, ci a unu judecătoru, care cu sânge rece pronunță sentința de perđare asupra unu delincuentu. N'a vërsatu o lacrimă barēm preste sôrtea miseră a proletarulu, nu ne pôte face să vërsămū nici noi, cându cetimū poesia lui.

Bietulu Eminescu s'a încercatu fără succesu în tare multe genuri de poezii, și între altele și în satire, deși spiritulu satiricū l'a lipsitu ca și celū liricū. În așa numita satira întâie și-a propusu a satirisa pre învêțații, cari se ocupă cu deslegarea enigmei universulu, obiectulu celū mai înaltū și celū mai demnu de omū, care a consumatu puterile și viața la destu bărbați nobili. Elū, adeptulu filosofulu aceluia, care se ținea, că

e celū mai mare filosofu, și care credea, că singuru a deslegatu gicitura lumii, și-a propusu în satira acesta să satiriseze pre toți filosofii!!!

Însuși obiectulu satirei acesteia arătă, cătu de blasatu a fostu Eminescu și lipsitu de sântimente nobile. Obiectulu unei satire din firea ei nu pôte să fie nice cându unu lucru bun, cum e ocuparea cu enigma lumii, ci sau ceva nevoințe ordinare sau ceva viții și nebulii ale epocii.

Și cu ce-i satirisează? Cu aceea, că le pune în gură o cosmogonie eclectică confusă și absurdă, a cărei ultimă consecință este filosofia lui Schopenhauer, după care „e visū alū nefinței universulu celū chimericū”, ca și cum li-ar dice, să nu-și mai bată capulu, că doră Schopenhauer a deslegatu enigma acesta a lumii. Și apoi ca unu *pendant* și mai comicu, ca o specie de Sancho Pansa după Don Quixote vine „satira”, că pre toți îi „stăpânesce *rađa lunii și genulu morții*”, căci luna și stelele nu potū lipsi din nici o poezie mai înșemnată alui Eminescu, cum nu potū lipsi rosinele în unu pudding. Ma în satira acesta nu se mulțamesce numai cu propunerea teoriei filosofice alui Schopenhauer, ci ca în o cameră obscură ne presentă însă-și persōna filosofulu acestuia ambițiosu cu întregu sufletulu lu celū negru. Schopenhauer era necăjitu de morțe, că lumea nu voiă să-lu cunoscă și prețescă ca pre celū mai mare filosofu, și pentru-că nu potea abate atențiunea publiculu dela filosofulu Hegel asupra sa. De unde în continuu se tânguia, că omenirea nu scie prețu pre bărbații filosofi. Ce a pățitu Schopenhauer ca filosofu, de ce să nu le spună Eminescu și celorlalte filosofi, că vorū păți, dacă odată și-a propusu să-i satiriseze. Și așa pre bietii filosofi îi satirisează și cu aceea, că le spune, că lumea nu-i va prețu nici ca filosofi, nici ca literați și învêțați? Și-a uitatu Eminescu ca și magistrulu său, că lumea multu mai multu a greșitu în aceea, că câte odată a prețuitu pre celū nevrednicu, decâtu prin acee, că a ignoratu pre celū vrednicu. Esemplu drasticu dară și forțe tristū este însuși elū.

Și în poesia acesta ca și în celelalte pessimismulu lui Eminescu nu este o rană sângerândă în inima lu, ce o desvêlesce înaintea noastră. Nici în acesta nu face altu-ceva, decâtu adună pre toți filosofi și literații înaintea sa, numai ca să le propună pre Schopenhauer cu toate scăderile vieții lu, cum în celelalte a adusū înainte trecutulu, împărații și proletari cu acela-și scopu. Bieta lume esistă pentru Eminescu numai pentru aceea, ca să-i propună pre Schopenhauer. Pentru aceea, ce dice elū în „satira” acesta, nu ne mișcă de loc. Ne mișcă însă ceea ce face, și ne ucmemū de milă, simpatie și compătimire față cu sufletele nobile, ce le batjocuresce elū în „satira” acesta.

Totu de acestă natură este pessimismulu și în plagiatulu sonetū: „*S'a stinsū viața falniciei Venetiei*”, care în locu de a fi unu suspinū în fața căderii Venetiei de ore cândū, este numai o espunere laconică și fără gustu a pessimismulu său filosoficū, cum vomu vedē, unde va fi vorba despre originalitatea lui Eminescu.

Pessimismulu acesta filosoficū revine așa desū și în celelalte producte alui și totu-deauna espusu cu o rēcělă filosofică așa mare, cătu o lacrimă nu e în stare să stôrce, fiindu că pretutiindenea flū propune ca pre o teorie, și nicăiri nu-lu cântă ca pre unu sântimentu. Pessimismulu lui este unu pessimismu fără lacrimi. De unde nici o inimă sdrobotită în elu nu va află unu soțu de dorere și mângăerea aceea, despre carea dice latinulu: „Solatium est miseris, socios habuisse dolorum.”

Dacă pessimismulu lui Eminescu ar' fi fostu unu pessimismu sântitū cu inima și nu o teorie golă de alui Schopenhauer, atunci numai în aceste poezii câtă ocaziune n'ar' fi avutū a plânge și a stôrce lacrimi și din ochii cetitorilor. Dura realitate a presentelu față

*) O securitate a vieții lariloru miseri și lipsiți! O daruri încă necunoscut ale deiloru! La ce temple și la ce muri li-s'ar potē întâmplă, că dacă ar bate în ele mâna lui Caesar, să nu se împlă de terore.
Lucan. Phars. L. V. v. 527. 531.

cu poezia trecutului, față cu „aurea aetas“ în *Epigonii*, amărăciunea și dulceața sortii proletarului și a împăratului în *Impăratii și prolețarii*, ostenețele amare și sudorile ferbinții a filosofului în năsuința de a da în lături vëlul necunoscutului lumii în „*Satira întâia*“, și gloria de ore cându-va și umiliința de astăzi a Veneției în „*Oda la Veneția*“, la ce idei sublime ar fi fost în stare a înălța mintea unui poet pessimist din inimă, ce tablouri admirabile ar fi putut se inspira unui atare poet, și ce suspine profunde ar fi scos din inima lui! Și la bietul Eminescu toate acestea convergă în un singur punct, și apoi în punctul acesta nu întâlnim nimic decât metafisica lui Schopenhauer.

Homeru în cartea a 8-a a Odiseei ne povestesc, că fiindu Ulisse la regele Akinous rapsodul Demidocu începă a cântă bătaia troiană. Atunci Ulisse își acoperă fața cu un cornu alu veșmântului său și începă a plânge. Când rapsodul încetă, atunci Ulisse își șterge lacrimile și-și descoperă fața. Când Demidocu începeă erăși a cântă, atunci Ulisse erăși își acoperă fața cu cornul veșmântului și erăși începea a plânge.

În toate poeziile de mai sus Eminescu de bună voe s'a pus în pusețiunea lui Ulisse. Ceea ce și-a propus a cântă în ele, a trebuit să-l facă să plângă la fie care ca Ulisse, când Demidocu îi mai cântă vre-o scenă din bătaia troiană. În loc de a-și acoperi ca Ulisse la fie care capul cu cornul veșmântului spre a poté plânge, el deschide la fie care pre Schopenhauer spre a afla în el o pagină, carea apoi să o înădăscă în poezie ca punctul de culminațiune și convergență la totu ce se cuprinde în ea. De aceea ne și înșelă amar poeziile lui. Din titulele lor amă așteptă ceva. Și în urmă cetindu-le în loc de a afla pre acel ceva, ne trezim, că Schopenhauer ca un *Deus ex machina* sare de toate laturile încălțat și îmbrăcat cu atăta fidelitate, câtu i-am poté vedé și petecele de pre veșminte.

„La diavolul cu totă Henriada lui Voltaire,“ dize un critic. „Atăta uscăciune este în ea, câtă caii eroilor din ea trebuiesc să péră de fôme.“ Așa e și cu poeziile lui Eminescu. Atăta uscăciune filosofică este în ele, câtu poetul din cauza ei a perit de fôme de sêmțăminte.

Și așa potém să dîcem, că pessimismul lui Eminescu la inima lui n'a străbătut nice cându, și de acolo n'a scos nici un sunet. Pentru aceea este și lipsit deplin de ori ce poezie. Pessimismul lui i-a rămas totu-deauna în minte. La inimă nu i-s'a scoborit nice cându. Ci de sus din minte și-a svêrlit numai fulgerile în inimă, și acolo au aprins și nimitu toate sêmțămintele nobile, adevăratele isvôre ale poeziei.

Despre activitatea poetului dize Goethe: „*Viel denken, mehr empfinden und wenig reden.*“ Principiul acesta adevărat alui Goethe aplicat la Eminescu sună chiar întorsu:

„*Viel geredet, wenig gedacht, nichts empfunden.*“²⁾
(Va urm.)

Om de viêtă.

(Novelă francesă.)

(Continuare.)

Am vedit pre un bărbat culcat pre o sofă, cu spatele cătră mine. Neobservându-mă sare repede și grăbesce la ferăstra deschisă. Din ochi îi curgeau lacrimile, pre fața-i tristă se reoglină o desperare, ce nu se poté descrie.

Stă nemișcat câteva mominte, acoperindu-și fața cu mâinile, apoi mi-se părea că vré să se depărteze. Zărindu-mé s'a cutremurat, ér eă confus pentru cutezarea mea, eșind din odae îi ceream scusele, dar nici nu sciam, ce gângăvesc.

¹⁾ A cugetă multu, a sêmți și mai multu, și a vorbi puțin.

²⁾ A vorbitu multu, a cugetat puțin și n'a sêmțit nimica.

„Cine ești? Ce potesci?“ m'a agrăit cu o voce rēstită, prindēdu-mē de braț.

„Sum cavalerul Bernhard de Roche Bernhard, și vinu din Bretagne.“

„Sciu, sciu,“ mi-a rēspuns, și cădēdu-mi în grumazi m'a îmbrășat și m'a pottit să ocupu locu. Apoi a vorbit despre părintele meă și familia noastră cu o atare cunoștință de lucru, câtu cugetam, că vorbesc cu un bărbat, ce stă aprôpe de familia noastră, — poté chiar cu principele.

„Dta ești principele C...?“ l'a mîntrebatu cu tonu modest. La întrebarea acēsta străinul s'a ridicat cu o grandetă și privindu-mē cu oșești-care ispitire, mi-a rēspuns:

„Am fostu numai, dar am terminat a mai fi, nu sum acela, și totuși! Dar să nu grăim mai multu despre asta.“

„Domnul meă,“ i-am dîsu, „numai din întēplare, fără intențiune am fostu martorul suferințelor și chinurilor dtale, și dacă ți-ași poté alina dorerea cu amicēța-mi sinceră și alipirea-mi desinteresată, potesc a dispune de mine!“

„Da, da, dta ai dreptate, nu dora pentru-că mi-ai poté schimbă sôrtea, nu, dar trebuie să-mi ascultî dorința, voea mea din urmă. Asta este bunătatea, ce o poté primi, ba o pretind delat dta.“ La acēstea s'a sculat de pre scaun, a închis ușa, și erăși s'a aședat lângă mine. Îi pândiam cuvintele surprinsu, cu îngirire și agitațiune. Erau acēstea nisce mominte seriose și sêrbătorești... Fața-i eră extraordinară, asemenea căreia n'am mai vedit în viața mea. Furtunele vieții au trasu brazde afunde preste fruntea-i nobilă, ochii lui negri cufundați în capu ardeau, focul lor imi vătēmă ochi. Gura-i eră trasă într'o lature de dorere multe, și uneori eră întēritată prin un suris ironic.

În sfârșitu a început astu-fel: „Ceea ce vei auzi acum, îți va turbură mintea cu desvârșire. Te vei indoi, nu-mi vei dá credēmētū, chiar și eă mă indoesc, cu tôte că mi-ar plăcé, să nu mă indoesc, dar argumintele convingu. Sunt unele secrete, cari trebuie credute, fără ca să le pricepem.“ Apoi stă câteva mominte, ca să-și reulégă poterile; după aceea a continuat: „Fui născut în acēstu palat. Avusem doi frați mai bētrân, cari erădă averea și splendôrea familiei noastre. Mie nu-mi rămase nimic, totuși câtu de mândru eram, dorul de glorie imi agită peptul. Sôrtea-mi eră nefericită, pentru-că acēstu doru degenerase în patimă, încâtu mai pre urmă ori ce lucru devenise indiferent pentru mine. Nu mă interesă presentele, trăiam numai pentru viitoru, eră acēstu viitoru mi-l zugrăviam cu colorî forte întunecose. Ajunsei anul alu treidécilea și încă nu eram nimica. Pre vremea acēsta auzisem despre un erudit, a căroru nume eră sêrbătorete în tôte țera. Ah! de ași poté ajunge la renume prin științe, pentru-că acēstea compun fericirea vieții! — Am comunicat dorința mea unui șervitor bētrân alu nostru. Șervitorul acesta eră negru și cel mai bētrân la casă, deorece nimeni nu și-a adus aminte,

cându a intrat în servițiu, ba unii afirmau chiar, că pre timpul mareșalului Fabert ar fi venit în castel, și că a fost de față la môrtea aceluia.“ — La auzul cuvintelor acēstora am privit spăriat, încâtu istorisitorul m'a întrebat: „Ai dora ceva schimbare?“

„Nimicu,“ rēspunsei, însă involuntar mi-am adus aminte de acel negru, despre care imi povestiră aseră în otel.

Domnul C... continuă: „Într'o dî eră am erupt în căință inaintea lui Iago, — acesta eră numele negrului, — imi deplângeam nemernicia vieții. — Dece ani aș sacrifica din viêtă-mi, — strigai în sfârșitu, — dacă aș poté fi numărat în rândul literaților erudiți!“

„— Dece ani, — dize el cu rēcélă, — prea multu să platesci un lucru atatu de bagatel! dar bine e, primescu cei dece ani, îi primescu, numai să-ți aduci aminte de acēstă declarare, eă mă țin de vorbă!“

„Nu-ți poté spune, ce mirare m'a cuprinsu la auzul vorbelor șervitorului. Cugetam, că și-a perditu mintea, am risu una bună.“

„Preste câteva zile părăsi castelul acesta și mersi la Parisu. Acolo am ajunsu în cercul literaților. Atrasu de esemplu am editat mai multe opuri, despre a căroru valore nu voi să amintesc acum nimic. Destul că întreg Parisul mi-a cetit opurile, șiarele mă laudau în colonne întregi, pseudonimul, sub care am scrisu, eră celebru, ba chiar și tu admirași acel nume încă și aseră.“

Îl întrepuși frapatu:

„Așa dar nu dta ești principele C...?“

„Nu,“ rēspunse cu rēcélă; ér eă credeam, că am onore de cutareva erudit celebru.

„Dora Marmontel? D' Alembert? Voltaire?“

La acēste cuvinte pre fața necunoscutului meă s'au depinsu nisce trăsături compătimitore și desprețuitore, apoi oftându adâncu a continuat:

„Renumele de literat nu m'a îndestulit, am și spus lui Iago, carele nu m'a părăsit nici pentru un moment: — Totuși nu este glorie, decâtu numai aceea, ce o eluptăm cu arme! Dar ce și este un literat, un poet? Nimica. Un beliduce, un general, acēsta este demnitatea, ce o dorescu. Pre deul meă, pentru acēstă glorie mi-aș sacrifica și cei din urmă dece ani din viêtă!“

„— Mē invoesc, — dize Iago, — te cumpăr, dta ești al meă, să nu uiți! —“ Erăși țin o pausă istorisitorul meă, dar abia am observat confusiunea, a continuat numai decâtu: „Ți-am istorisit dtale, june, dta n'ai crede, și-s'ar păré un vis, o chimera, ceea ce-ti voi spune. Și eă eram chiar așa, dar totuși eră realitate acea demnitate, onore și prețuire, de care m'am împărțit; ostașii, pre cari îi conduceam în foc, bastioanele, ce le cuprindeam cu navală, stindardele ce le cuceriam, isbânde, la auzul căroră tôte Frânciă erupse în bucurie, tôte acēste eră faptele mele, gloria mea!“

(Va urm.)

Bibliografie.

Invitare de prenumerațiune la opulă „Instrucțiune practică pentru cauzele matrimoniale” cu respectul la disciplina vigentă în provincia bisericească gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș scrisă în usulul păstorilor sufletesci prin prof. Dr. Iuliu Șimonu. Cu permisiunea celor mai mari. Opulă va fi împărțit în două părți. Partea I-mă tractează despre agendele preotului premergătoare închierii căsătoriei; și anume: 1) Esaminarea sponsorilor; 2) Vestirile; 3) Impedimentele matrimoniale și tractarea aceloră; 4) Despre dispensațiunile scl. Partea a II-a se va ocupa cu procedura preotului în unele cazuri, ce se ivesc după închieria căsătoriei, precum: 1) Convalidarea căsătoriei; 2) Efectele căsătoriei; 3) Preotul și căsătorii litigantă; 4) Procesele matrimoniale vinculare; 5) Procesele pentru despărțire de pat și mesă scl. — Opulă de circa 20 de côle tipărite va apăre în Septembrie a. c. și se pôte prenumera la Tipografia „Aurora” A. Todorană în Gherla (Szamosujvár) până în 1 Septembrie a. c. cu 1 fl. v. a. Domniloră colectanți se va dá totu alu 10-lea esemplar gratuit. Prenumerărilor, cari voru trimitte prețulu de prenumerațiune până la terminulu indicat, li-se va espeda opulă francat, la din contră cu rambursă (utánvétel). Atragemă atențiunea veneratulu cleru la acestu opă de mare însemnatate, rogându-lu să sprijinescă pre dlu auctoră cu câtu mai număröse comande.

Antologia română. Modele literare din autoril secululu alu XIX-lea cu notițe biografice și aprețiaril literare întocmite pentru clasele superioare de liceu și seminare, școle pedagogice, externate etc. și potrivite atât pentru aplicarea poetice, cât și pentru completarea istoriei literaturii, de I. Manliu, profesor, B) Poesia. Bucuresci. 1891. — Lito-tipografia Carolu Göbl. Zelosulu și neobositulu

profesoru dlu I. Manliu, care a înayutit literatura noastră pedagogică cu mai multe manuale bune, priu publicarea Antologiei române a subministrat celor ce se ocupă cu studiulu limbii și a literaturii române un ajutoru forțe mare. În Antologie află cetitorii acelea bucăți din singuraticii poeți români ai secululu alu XIX, cari caracterisază mai bine modul lor de a cugeta și a simți. Asemenea se cuprind în cartea dlu I. Manliu și bucăți alese din poesia populară, dară după părerea noastră cam slabu alese. Se mai cuprind încă și bucăți alese din cei mai renumiți poeți străini, atât vechi, cât și mai noi precum din Omeru, Ovidiu, Orațiu, Virgiliu, Leopardi, V. Hugo, Alf. Musset, Moliere, Shakespeare, Lord Byron, Goethe, Schiller, H. Heine, Calidasa. Bucățile alese sunt precedate de notițe biografice și unele din ele însoțite de aprețiaril literare, prin ce de o parte se deșteptă interesulu cetitorulu, éra de altă parte se ușurează înțelegerea aceloră. Atragemă atențiunea stimatilor nostri cetitori asupra acestei Antologii, care costă 3.50 lei.

Diverse.

Unu barometru forțe estin. Pređicerea schimbării timpulu e forțe necesară plugarulu. Așa dară cei ce n'au mijloce de a-și cumpăra barometre, facă-și unu barometru viu: Anume să ia unu borcanu de sticlă străvedicósă (cum sunt celea de dulceta) câtu de largu, și în care să încapă 1/2 litru de apă. După ce se umple cu apă, se pune în apă o lipitoare, apoi se astupă sticla cu o pânză. Apa se renoesce totu la 10 zile. Când va fi timpul spre furtună, lipitorea va face sărituri și va ave convulsii. Când va fi timpul spre vântu mare, lipitorea va umbla forțe repede în borcanu. Când e spre ploă sau vreme rea, lipitorea se urcă la suprafața apei. Când e spre timpu bun, lipitorea șede nemișcată și răsucită.

Negrăla cea mai bună se pregătesce astu-fel. Să sfarină 4 grame de anilină negră, se amestecă apoi cu 60 de picături de acidu chlorydric concentrat, și cu 20 de grame de spirtu. Licuidulu, ce-lu căpătăm, e albastruiu. Acesta se pune în unu vasu, care să cuprindă 100 de grame de apă, în care se topise înainte 6 grame de gumi arabic.

Acestă negră și-o pôte lesne pregăti fie cine; e forțe bună, nu strică penițele de feră și resiste acideloră minerale.

Stirpirea șorecilor. Stricăciunile, ce ne aducă aceste mici rođetore, sunt destulu de bine cunoscute și însemnate, de aceea vè arêtu încă unu nouu mijlocu de stirpire a șorecilor: Să luăm 75 gramil scilă maritimă pulverisată, amestecăm cu 25 gramil de zaharu și cu grăsimi sau brânză; mai punem în acestă amestecătură încă și esență de fenil, pentru ca să nu o mănăce pisicile și cânil, cărora nu le place mirosulu de fenil. Amestecătura de mai susu o punem în locurile acelea, unde sunt șoreci.

Catastrofa înfricoșată s'a întâmplat pre linia ferată dintre Basel și Mönchenstein, Duminecă în 14 a. l. c. Anume trecându unu trenu îndesut de ómeni preste podulu depe riu Birsch, podulu s'a stricat și locomotivele împreună cu vagónele au picat în apă. Numérulu morților și alu răniților încă nu se pôte sci, dară e probabil, că numérulu totalu al morților se va urcă preste 200.

Unu clopotu colosalu. La finea lunel Maiu a. c. a fostu vèrsat în Annecy clopotulu celu mare destinat pentru biserica Sacré-Coeur din Paris. Clopotulu e de 18,000 kgr., mai greu cu 10,000 kgr. decâtu clopotulu dela mitropolia din Bucuresci. Vèrsarea s'a întâmplat în 16 minute. Limba clopotulu e de 845 kgr., éra inelulu, cu care e legată, de 94 kgr. Clopotulu, care se numesce „La Savoyarde”, va fi transportat la Paris numai după câte-va luni. Sunetulu lu va învinge șgomotulu Parisulu și se va audí până la 40 km. Acestu clopotu se va trage cu o mașină de vaporu anume construită.

Editoru și redactoru răspundetoru:

Dr. Vasiliu Hossu.

JOSIFU GAVORA (1) 14—30

distinsu cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gustu bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV, strada Vațului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtu se pôte mai frumósă obiecte de lipsă

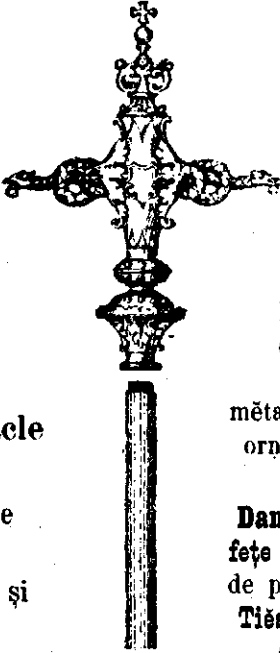
pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felóne preotesce și stichare diaconesce

Flamure pentru biserici și reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesce, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariu, și candel.

Primesc și eștuiescú ieftin repararea vestminteloră bisericesce, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candel și luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodaril de aur, de argint și de mêtasă, precum și de ornaturil bisericesce brodate

Dantele bisericesce, fețe de altariu, cruci de parete și de scóla.

Tieseturi bisericesce, damasturi etc.

Acurátatea mea o potu dovedi cu snte de epistole recnoscátore.

Carifuzi de prețuri și preliminaru de spese trimittu la cerere franco.

Fundatá în an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantulu de curte alu Altețel Sale imp. și reg. Archiducele Josif

proprietariulu primei fabrici ungare de mașine și recuisite de pompieri, turnatoriulu de clopote și metalu

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanonrațiilor domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atât grupuri cât și clopote singuratic: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat delà întemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, într'atele și celu dela metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblátore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântani.

(2) 25—52

Preliminaru de spese și Prețu-couranturi se trimittu la cerere gratuit și franco.

Distinsu în anul 1885 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progresu și capacitate de concuringă cu diploma cea mare de onóre.